

О. Бурко,

доцент кафедри педагогіки та психології
Українського гуманітарного інституту,
кандидат педагогічних наук,
burkoov@gmail.com

ORCLD id 0000-0001-5843-4686

І. Василенко,

аспірантка Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова,
i.vasylenko@ugi.edu.ua

ORCID id: 0000-0001-8327-5613

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОБОТИ З ФРАЗЕОЛОГІЗМАМИ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

У запропонованій статті висвітлено питання підготовки майбутніх педагогів до роботи з фразеологізмами на уроках української мови в початковій школі. Метою статті є формування й експериментальна перевірка методичного інструментарію вивчення фразеологізмів у початковій школі через нововиявлені тексти Бориса Грінченка, що стали джерельною базою «Словаря української мови» (1907 — 1909). Завдання статті полягають у потребі аналізу типових освітніх програм Олександри Савченко та Романа Шияна, підручників з української мови та читання для НУШ з окресленої теми; актуалізації прийомів «Попрацюймо зі словником Бориса Грінченка» (за Антоніною Мовчун), семантизації фразеологізмів за допомогою лексичного синоніма та контексту; формування й апробування прийому символічного бачення з метою семантизації стійких народних висловів у початковій школі; оприявлення результатів апробування окреслених прийомів вивчення фразеологізмів майбутніми педагогами початкової школи.

Представлено алгоритм використання прийому семантизації сталих народних висловів за допомогою контексту через твір «Один переклад з української мови» Бориса Грінченка: читання віртуального діалогу між персонажами тексту; виявлення в тексті фразеологізму дівчина вродлива як повная рожа; дослідження за «Словарем української мови» Бориса Грінченка значення слів рожа та пика; формулювання висновку про контекст, що «проявив» значення стійкого народного вислову: дівчина вродлива як повная рожа — дівчина надзвичайної краси.

У статті презентовано результати апробування інноваційного прийому символічного бачення через Грінченків рукопис «Слова з Харківського та Зміївського повіту» (лексичні матеріали, зібрані з народних уст), записані 1880 — 1882 рр., що введені як приклади до статей «Словаря...». Відтак з'ясовано неспроминальне значення рукопису і доцільність його введення в науковий обіг.

Актуалізовано долучення назви Грінченкової повісті «Під тихими вербами» (1901) до «Крилатих висловів в українській літературній мові» (1975). Обґрунтовано доцільність уведення антономазу Просвітитель до фразеологічної системи української мови, оскільки цьогорічний ювіляр жив і працював для України.

Ключові слова: Борис Грінченко; НУШ, учитель, прийом символічного бачення; фразеологізм; початкова школа.

© Бурко О., Василенко І., 2023

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023

Вступ. У рік 160-ого дня народження Бориса та Марії Грінченків варто не тільки актуалізувати їхні напрацювання, але й залучити їх духовних спадкоємців — здобувачів вищої освіти — до дослідження нововиявлених праць. Такий підхід має стати підґрунтям для забезпечення

майбутніх учителів початкових класів знаннями теоретично обґрунтованих і практично перевірених інноваційних прийомів навчання та виховання на практичних заняттях з методики навчання української мови; розвитку в студентів Українського гуманітарного інституту вміння

застосовувати теоретичні положення під час проходження педагогічної практики, формування ціннісного ставлення до лексичних надбань українського народу.

Метою статті є сформулювати й експериментально перевірити прийом символічного бачення для вивчення фразеологізмів через тексти Бориса Грінченка майбутніми вчителями початкової школи.

Завдання статті полягають у потребі

— проаналізувати типові освітні програми Олександри Савченко та Романа Шияна, підручники з української мови та читання для НУШ з окресленої теми;

— актуалізувати прийоми «Попрацюймо зі словником Бориса Грінченка» (за Антоніною Мовчун), семантизації фразеологізмів за допомогою лексичного синоніма та контексту;

— розкрити методичну роботу з фразеологізмами через нововиявлений текст «Один переклад з української мови» Бориса Грінченка;

— сформулювати й апробувати прийом символічного бачення як компонент алгоритму дослідження його рукопису «Слова з Харківського та Зміївського повіту» (лексичні матеріали, зібрані з народних уст) записані 1880 — 1882 рр.»;

— оприятити результати апробування окреслених прийомів вивчення фразеологізмів майбутніми вчителями початкової школи;

— запропонувати розширити фразеологічну систему української мови антономазом Провітитель.

Відповідно до мети і завдань дослідження було використано такі методи: теоретичні: порівняльний метод використано з метою формування теоретичних засад; аналіз і синтез спрямовано на вивчення психолого-педагогічної та методичної літератури, типових освітніх програм для 3 — 4 класів та відповідних підручників для НУШ; індуктивний метод застосовано для узагальнення досвіду роботи на практичних заняттях української мови в УГІ, теоретичне моделювання навчального процесу зробило можливим складання алгоритмів дослідження фразеологізмів у напрацюваннях Бориса Грінченка; системно-структурний метод став способом формування наукової концепції дослідження; емпіричні: спостереження за ефективністю інноваційного прийому символічного бачення на практичних заняттях з методики навчання української мови.

Аналіз сучасних досліджень. Учена Марія Греб уперше в українській лінгводидактиці трактує фразеологічну компетентність майбутнього вчителя початкових класів як «комплекс знань про фразеологію в лінгвістичному, соціокультурному контекстах, уміння застосовувати фразеологічні одиниці в педагогічному дискурсі, здатність збагачувати мовлення учнів початкових класів фразеологізмами» (Греб, 2017).

Аналіз типових освітніх програм та підручників НУШ. Змістовою лінією «Досліджуємо мовлення» типової освітньої програми Романа Шияна передбачено, що третьокласник «використовує у власному мовленні фразеологізми для досягнення мети спілкування» (Шиян, 2022). Згідно з типовою освітньою програмою Олександри Савченко учень 4 класу «пояснює значення найуживаніших фразеологізмів, добирає до фразеологізмів близькі за значенням слова, знаходить фразеологізми в тексті і пояснює їх роль» (Савченко, 2022). Марія Чабайовська, Наталія Омельченко, Віра Синільник, авторки підручника «Українська мова та читання» для 3 класу, передбачають роботу з фразеологічними словниками на уроках української мови. Вони пропонують ознайомитися з фотоілюстраціями титулів 3 словників, розкривають їхнє призначення: пояснити значення і вживання фразеологізмів. У підручнику «Українська мова та читання» для 4 класу Інни Большакової та Ігоря Хворостяного також рекомендується дізнаватися про значення фразеологізмів за словником. Авторки Надія Кравцова, Ольга Придаток, Валентина Романова пропонують знайти у фразеологічному словнику значення вислову золоте правило.

Актуальним залишається прийом «Попрацюймо зі словником Бориса Грінченка», оприятитий Антоніною Мовчун у посібнику «Мовні скарби». Науковиця розкрила багатозначність слова вершок відповідно до трактування його у «Словарі української мови» (1907 — 1909): «вершок — дно шапки із зовнішнього боку, верхня частина очіпка, та частина люльки, куди кладеться тютюн, витоки річки, сметана» (Грінченко, 1907 — 1909). Використання окресленого прийому допомагає вчителю оприятити шлях виникнення вислову «Не на користь книжку читать, коли вершки лише хапать», а також фразеологізмів: від горшка два вершка, хапати вершки, збирати вершки (Мовчун, 2000). Художниці-ілюстраторки видання Ольга Колісник, Олена Харченко використали словникове тлумачення найуживаніших у щоденному мовленні фразеологізмів у малюнках, що підводить школярів до усвідомлення теоретичних відомостей.

Воскресенська Н., Потоцька Т., Климова К., авторки відповідного розділу «Методики навчання української мови в початковій школі» (за редакцією Миколи Вашуленка), сформулювали прийом проблемного запитання «Якими уявляються вам малюнки до таких сталих зворотів [фразеологізмів, авт.]?» (Воскресенська, 2011). Ілюстраторка підручників для НУШ (3 — 4 класи) Мар'яна Дячинська проілюструвала своє бачення фразеологізмів двох зайців убити, наче курка лапою, не кидати слів на вітер, ведмежа послуга. У підручнику «Українська мова та читання» для 3 класу Марії Чабайовської, Наталії Омельченко,

Віри Синільник не тільки подано ілюстрації, довідку для тлумачення значення фразеологізмів, але й QR-код для самостійної перевірки учнями своїх досягнень. Автори підручників для 4 класу Микола Вашуленко, Надія Васильківська, Світлана Дубовик орієнтують учителів на використання ілюстрації Анастасії Стефурак до фразеологізма два чоботи пара, пропонують також обернене завдання: намалювати малюнок до таких фразеологізмів: на вербі груші, на лобі написано, воду решетом носити. Мар'яна Захарійчук пропонує розглянути кілька малюнків і визначити, до якого з них можна вжити вислів брати ноги на плечі. Катерина Пономарьова та Любов Гайова склали текст із фразеологізмами мчить як вітер, пальчики оближеш, а художниця Ірина Медведовська проілюструвала їх. Інна Большакова та Ігор Хворостяний застосували прийом зіставлення стійкого вислову не вішай ніс й омонімічного вільного сполучення не вішай пальто; прийом етимологізації значення фразеологізмів як риба у воді, як з гуски вода, як собаці печена цибуля, використавши художнє оформлення В. Трушина.

Відповідно до чинних програм Антоніна Мовчун та Леся Мовчун згрупували вправи-тексти з теми «Найуживаніші фразеологізми» у «Збірнику диктантів з української мови для учнів 2–4 класів» (2022), єдиному навчально-методичному посібнику такого роду, схваленому Міністерством освіти і науки України. Леся Мовчун склала тексти з фразеологізмами для навчальних диктантів: «Ховати та позичати очі», «Кактуси в королівстві», «Батут на дурничку» обсягом 73–76 слів. Авторка додала завдання: підкреслити фразеологізми в тексті і записати через тире близькі за значенням слова. Відтак актуальним залишається застосований авторками прийом семантизації фразеологізмів за допомогою лексичного синоніма.

Воскресенська Н., Потоцька Т., Климова К. рекомендують «...пропонувати молодшим школярам завдання на складання словосполучень, речень і зв'язних текстів, введення сталих зворотів у діалоги й монологи» (Воскресенська, 2011).

Дослідницька робота зі студентками. Орієнтовним зразком для майбутніх учительок початкової школи став «Один переклад з української мови», опублікований у «Зеркалі» (1892) і підписаний псевдонімом Карлючка (Борис Грінченко). Оприлюднюємо алгоритм роботи студенток-третьоккурсниць із текстом: 1. Читання віртуального діалогу між персонажами тексту (подаємо його без змін): «В одному товаристві сперечалися Українці з москалями про те, чи мають право Українці на свою власну літературу. Довго сперечались, врешті один москаль згукнув (звісно, по-московському):

— Яка там може бути у вас література, коли у вас мови нема?

— Як-то — нема?

— А так! Яка ж то мова, що її, не вчивши, кожен росіянин знає?

— О? А ну-ну, чи знаєте ви?

— Авжеж, знаю: і коли, може, балакати зараз не вмю, то, коли б схотів, забалакав би через день, а перекласти й зараз перекладу усяку українську фразу.

— А ну-ну, ось перекладіть фразу з осієї книжки!

Москаль чита:

— Дівчина вродлива як повная рожа.

— Вот мудрости! Конечно, это значит «Уродливая девка с толстой рожей».

Страшений регіт після сего перекладу ні трохи не збентежив москаля. Тільки, як ему переклали его переклад по-українському (Вельми погана обличчям дівка з гладкою пікою), то він зауважив:

— А чорт его розбере, коли ви так зопсували мову! Се запевне не народна фраза, а кована» (Грінченко, 1892). Другий крок: виявлення в тексті фразеологізму дівчина вродлива як повная рожа. Третій крок: дослідження за «Словарем української мови» Бориса Грінченка значення слів рожа та піка: «Рожа, -жі, ж. 1) Роза, *Rosa centifolia*. Також повна рожа, панська рожа. Моя врода, як повная рожа. Макс. Сидить Олена між дружок як повна рожа. МВ. II. 66. Ой ти, дівчино, повная роже!» (Грінченко, 1907 — 1909); піка: «Піка, -ки, ж. Морда, рожа. Як дам тобі ляща я в пику. Котл. Ен. I. 33. Як вихватить дід із воза велику притику, побив бабі, помолов голову і пику. Мет. 472. Пікою закрутив. Не понаравилось. Ум. Пичка» (Грінченко, 1907 — 1909). Четвертий крок: формулювання висновку про контекст, що «проявив» значення стійкого народного вислову дівчина вродлива як повная рожа — дівчина надзвичайної краси. Рожа тут символ.

Напрацювання інноваційного прийому символічного бачення. Психолог К.-Г. Юнг відзначав, що «справжній символ з'являється лише тоді, коли потрібно висловити щось, чого не можна охопити думкою, а лише передбачити чи відчутти» (Юнг, 2022). Під цим кутом зору розглядаємо символ у вправах-текстах як словесний знак, що має філософську наповненість. На практичних заняттях з методики навчання української мови Українського гуманітарного інституту апробували прийом символічного бачення. За часів Гомера слово вважали крилатим, оскільки новини й чутки поширювалися між його сучасниками, ніби перелітали на крилах. Ми зі студентками на крилах часу повернулися в добу Грінченка, звернулися до його останньої прижиттєвої автобіографії, де зазначено: «Мені хотілося вчитися від народу мови, записувати лексичні і фольклорні матеріали і взагалі придивлятися до народнього життя. У полтавському селі я жив в одній хаті з хазяями, квочками

під полом, ягнятами і телятами по ночах, але того, чого шукав, мав досить» (Грінченко, 1909). Відтак вісімнадцятирічний учитель, ровесник сьогочасних студентів, ще у XIX ст. записав слова, стали сполучення слів від учнів, їхніх батьків, господарів найманої хати Слобожанщини, розмістив за алфавітом, подав тлумачення. Його працю зберегли в Інституті рукописів НБУВ під назвою «Слова з Харківського та Зміївського повіту» (лексичні матеріали, зібрані з народних уст), записані 1880 — 1882 рр.» (Грінченко, 1880 — 1882). Студентки спеціальності «Початкова освіта» дослідили його. Алгоритм експерименту реалізували покроково: 1) прочитати записи на обрану букву; 2) виявити серед них фразеологізми; 3) дослідити, чи використано знайдений стійкий народний вислів у «Словарі української мови» Бориса Грінченка. В умовах дистанційного навчання звернулися до електронної версії праці, розміщеної на сайті Київського університету, який носить ім'я Великого Просвітника. Дар'я Гоголь дослідила записи на літеру Б, виокремила фразеологізми: «Встрібли дурака — сгупили. Бут.», «Батько гарячку впорів = поспішив. Бут.», «На гріх не спасешся / от гріха не убережешся. Хр.», один із них «Витрішкали гроші (розтратили без діла?). Бут.», поданий у «Словарі...» із паспортизацією в Бут. Сніжана Колош знайшла стійкий народний вислів на букву Г: «Городить таке: ні літо, ні зиму — говорить чув. Бут.», що представлений у «Словарі...» із підтвердженням, що записаний у Зміївському повіті. Віталія Куриляк виявила декілька зразків на букву Д: «Дурня встроїти — сгупить. Бут.», «Дожились до краю. Бут.», «Харьков проти Києва не дотече, бо ... менший. Бут.» Два з них — «Добірайте кашку — доїдайте», «Дурнину стріти — чепуху говорить» — зафіксовані в «Словарі...» із зазначенням, що записані в Зміївському повіті. Богдана Остапчук встановила, що стійкі народні вислови на літеру З: «Запéкали їй далеко — запроторили. Бут.», «Змири́в вин їх — поми́рив). Бут.», «Вони ж его збентéжили: узяли та й вигнали — обезчестили. Бут.», вислів «Звелися ни на що. Бут.» уведено до словникової статті «Словаря...», як і вислів на букву К «На годину кладéтця. Змієв. у.», знайдений Катрею Пилипенко. Лілія Стинавська виявила фразеологізми у записах на букву М: «Майки бити. Бут.». Яна Трохименко працювала із записами на літеру П, найбільшими за обсягом, і знайшла кілька фразеологізмів: «Позво́дилося панів

багато: хотять панувати, та ні з чого: допанува́лися до краю — позво́дилося=оскуди́ло? Змієв. у.», «Порожнем ихати. Змієв. у.», Світлана Деркач дослідила записи на букву Р: «Ра́ків наловити = ра́ків напекти = зачервонітися. Ра́ків через його налови́ли таких вже великих, що де їх й не ловити (начервонілись через нього)», що виявилися зафіксованими в «Словарі...». Відтак вдалося виявити, що рукопис праці має непроминальне значення і його варто вводити в науковий обіг.

Отже, апробований прийом символічного бачення — ефективний інструмент методичної скарбівни з теми.

Творча спадщина Бориса Грінченка є джерелом вивчення фразеологізмів, Алла Коваль та Віктор Коптілов долучили назву його повісті «Під тихими вербами» (1901) до «Крилатих висловів в українській літературній мові» (1975). Науковці трактують вислів як «образну характеристику життя патріархального селянства» (Коваль, 1975). Вважаємо, що в рік 160-літнього ювілею Бориса Грінченка доцільно розширити фразеологічну систему антономазом Просвітитель. За Віктором Огнев'юком, «Очільник Київської «Просвіти», видавець і дописувач газет, журналів, енциклопедій, «Словаря», маленьких народопроектних книг, етнографічних досліджень Грінченко випрацював право бути Просвітителем» [Огнев'юк, 2014].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у статті здійснено аналіз типових освітніх програм Олександри Савченко та Романа Шияна, підручників з української мови та читання для НУШ з одначеної проблеми; актуалізовано прийоми «Попрацюймо зі словником Бориса Грінченка» (за Антоніною Мовчун), семантизації фразеологізмів за допомогою лексичного синоніма та контексту; розкрито методичну роботу з фразеологізмами через нововиявлений текст «Один переклад з української мови» Бориса Грінченка, напрацьовано прийом символічного бачення як компонент алгоритму дослідження його рукопису «Слова з Харківського та Зміївського повіту» (лексичні матеріали, зібрані з народних уст), записані 1880 — 1882 рр.», що був одним із витоків «Словаря української мови» (1907 — 1909). Результати апробації підтвердили ефективність застосованих прийомів. Запропоновано розширити фразеологічну систему української мови антономазом Просвітитель.

ДЖЕРЕЛА

1. Воскресенська Н., Потоцька Т., Климова К. *Методика вивчення елементів лексикології // Методика навчання української мови в початковій школі : навч.-метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. Вашуленка. К. : Літера ЛТД, 2011. С. 140 — 193.*
2. Греб М. *Теоретичні засади навчання лексикології і фразеології майбутніх вчителів початкових класів : монографія.* Київ : Центр учбової літератури, 2017. 320 с.

3. Грінченко Б. *Слова з Харківського та Зміївського повіту (лексичні матеріали, зібрані з народних уст), записані 1880 — 1882 рр.* ІР НБУВ. Ф. І. Од. зб. 34437.
4. Грінченко Б. *Автобіографія.* 1909. ІР НБУВ. Ф. І. Од. зб. 32303.
5. Грінченко Б. *Один переклад з української мови.* Зеркало. 1892. Ч. 24. С. 44.
6. Грінченко Б. *Словар української мови (1907 — 1909).* URL: <http://wiki.kubg.edu.ua> (Дата звернення : 30.03.2023)
7. Коваль А. П., Коптілов В. В. *Крилаті вислови в українській літературній мові.* Київ : Вища школа, 1975. 335 с.
8. Мовчун А. І. *Мовні скарби : вивчення фразеологізмів у школі : навч.-метод. посіб.* Київ : Либідь, 2000. 192 с.
9. Огнев'юк В. О. *Просвітник // Зібрання творів. Народопробитня спадщина.* Кн. 1/ упоряд. О. Бурко, А. Мовчун, В. Яременко; голова ред. ради, кер. проекту В. Огнев'юк; вст. слово В. Огнев'юк; передм, комент., прим. А. Мовчун. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. 544 с. : іл.
10. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. 3 — 4 клас. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf> (Дата звернення : 25.03.2023).
11. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. 3 — 4 клас. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf> (Дата звернення : 25.03.2023).
12. Юнг К.-Г. *Людина та її символи.* Київ: Центр навчальної літератури. 2022. 436 с.

REFERENCES

1. Voskresenska N. O., Pototska T. F., Klymova K. Ya. (2011). *Metodyka vyvchennia elementiv leksykologhii [Methods of studying elements of lexicology].* *Metodyka navchannia ukrainskoi movy v pochatkovii shkoli : navch.-metod. posib. dlia studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv / za nauk. red. M. S. Vashulenska.* Kyiv : Litera LTD, 2011. 140 — 193 (in Ukrainian).
2. Hreb M.M. (2017). *Teoretychni zasady navchannia leksykologhii i frazeologhii maibutnikh vchyteliv pochatkovykh klasiv [Theoretical principles of teaching lexicology and phraseology for future primary school teachers] : monohrafiia.* Kyiv : Tsentр uchbovoi literatury, 2017. 320 s. (in Ukrainian).
3. Hrinchenko B. D. (1880 — 1882). *Slova z Kharkivskoho ta Zmiivskoho povitu (leksychni materialy, zibrani z narodnykh ust), zapysani 1880 — 1882 rr.* [Words from Kharkiv and Zmiiv counties (lexical materials collected from the mouths of the people), recorded in 1880 — 1882]. IR NBUV. F. I. Od. zb. 34437 (in Ukrainian).
4. Hrinchenko B. D. (1909). *Avtobiohrafiiia. 1909 [Autobiography. 1909].* IR NBUV. F. I. Od. zb. 32303 (in Ukrainian).
5. Hrinchenko B. D. (1892). *Odyn pereklad z ukrainskoi movy [One translation from Ukrainian].* Zerkalo. 1892. 24. 44 (in Ukrainian).
6. Hrinchenko B. D. (1907 — 1909). *Slovar ukrainskoi movy. 1907 — 1909 [Dictionary of the Ukrainian language].* 1907 — 1909. <http://wiki.kubg.edu.ua> (in Ukrainian).
7. Koval A. P., Koptilov V. V. (1975). *Krylati vyslovy v ukrainskii literaturnii movi [Phrases in the Ukrainian literary language.].* Kyiv : Vyshcha shkola, 1975. 335 s. (in Ukrainian).
8. Movchun A. I. (2000). *Movni skarby : vyvchennia frazeologizmiv u shkoli : navch.-metod. posib [Linguistic treasures: studying idioms at school].* Kyiv : Lybid, 2000. 192 s. (in Ukrainian).
9. Ohneviuk V. O. (2014). *Prosvitytel [Educator].* Zibrannia tvoriv. Narodoprosvitnia spadshchyna. Kн. 1/ uporiad. O. B. Burko, A. I. Movchun, O. V. Yaremenko; holova red. rady, ker. proiektu V. O. Ohneviuk; vst. slovo V. O. Ohneviuk; peredm, koment., prym. A. I. Movchun. Kyiv : Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka, 2014. 544 s. (in Ukrainian).
10. *Typova osvitnia prohrama, rozrobлена pid kerivnytstvom O. Ya. Savchenko. 3 — 4 klas. (2022) [A typical educational program developed under the leadership of O.Ya. Savchenko. 3rd — 4th grade] (in Ukrainian).* Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf>
11. *Typova osvitnia prohrama, rozrobлена pid kerivnytstvom R. B. Shyiana. 3 — 4 klas. (2022). [A typical educational program developed under the leadership of R. B. Shyian. 3rd — 4th grade] (in Ukrainian)* Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyuan.pdf>
12. Yunh K.-H. (2022). *Liudyna ta yii symvoly. [Man and his symbols].* Kyiv : Tsentр navchalnoi literatury. 2022. 436 s. (in Ukrainian)

Burko O., Vasylenko I.

**EDUCATION OF FUTURE TEACHERS TO WORK WITH PHRASEOLOGY
AT UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS IN PRIMARY SCHOOL.**

Abstract. *The article highlights the issue of training future teachers to work with phraseological units at Ukrainian language lessons in primary school. Our purpose is the formation and verification of the methodological tools for the study of phraseology in primary school through the newly discovered texts by Borys Grinchenko, which became the source for the «Dictionary of the Ukrainian Language» (1907 — 1909). The task of the article is to analyze typical educational programs of Oleksandra Savchenko and Roman Shiyani, textbooks on Ukrainian language and reading for NUS on the outlined topic; actualization of techniques «Let's work with B. Grinchenko's dictionary» (according to Antonina Movchun), semanticization of phraseological units using a lexical synonym and context; creation of the symbolic-vision method for the purpose of semanticizing persistent folk sayings in primary school; presentation the results of using outlined methods for studying phraseology by future primary school teachers.*

The algorithm, for using the technique of semanticizing persistent folk sayings with the help of context through the tall «One translation from the Ukrainian language» by B. Grinchenko, is presented: reading a virtual dialogue between the characters; detection of the phraseology in the text: a girl as beautiful as a full 'roja'; a study of the meaning of the words 'roja' and 'pyka' according to B. Grinchenko's «Dictionary of the Ukrainian Language»; adding conclusion about the context that reveal the meaning of a persistent folk saying: 'a girl of extraordinary beauty'.

The article presents the results of using the innovative approach of symbolic vision through Grinchenko's manuscript «Words from the Kharkiv and Zmijiv Districts» (lexical materials collected from the people, recorded in 1880-1882), which are included as examples in the articles of the «Dictionary...». Thus, the immeasurable importance of the manuscript and its introduction into scientific circulation have been clarified. The addition of the title of Grinchenko's novel «Under the Quiet Willows» (1901) to «Winged Sayings in the Ukrainian Literary Language» (1975) has been updated. It was proved the introducing the antonomaz Educator into the phraseological system of the Ukrainian language, because this year's jubilee lived and worked for Ukraine.

Key words: *Borys Grinchenko, new Ukrainian school, primary school, symbolic vision method, phraseology, teacher.*

Стаття надійшла до редакції: 15.04.2023р.

Прийнято до друку: 07.05.2023р.